

Volumul de la „Univers” va bucura orice iubitor al literaturii. Versiunea românească a celor șase piese ne oferă ocazia de a citi un autor de teatru cu mare talent al construcției dramatice și-al replicii. Mai mult decât atât însă, acel Giraudoux înfățișat de selecția despre care vorbim oferă o lectură importantă prin afirmarea convingerii sale,

pătrunsă desigur și în „forul interior” al cititorului, că toți ceilalți pot reprezenta obiectul unei comuniuni cel puțin în ceea ce privește aspirația spre simplitate și eventual banala bunătate. Cit despre cei care au spus după el că „Infernul sînt ceilalți”, filosofia lor, luată în esență, nu l-a contrazis pe Giraudoux ci, așa cum știm, dimpotrivă.

Horia GÂRBEA

O lectură regizorală plină de forță și personalitate

Dimensiunea principală a universului cehovian, ca a oricărui alt univers de altfel, este, înainte de toate, spațiul. Dinlăuntrul lui emană și înlăuntrul lui se dizolvă energii, dorințele, ambițiile și visurile omenești prind viață. Este locul tuturor prezențelor, dar și al tuturor absențelor, oază invadată și stăpinită de „utopie”. Această dimensiune este echivalentul fizic al liniștii. Aici există personajele cehoviene, doar aici pot aceste personaje să evadeze dintre barierele realității.

În colajul alcătuit de Alexa Visarion pe baza textelor cehoviene și intitulat **Un carnaval al iubirii**, amplasarea acestui spațiu e figurată în primul rînd prin aspectul scenei: largă, înaltă, ocupînd aproape jumătate din sala de spectacol. Aici se va petrece reprezentația — adevărată calligrafie de acțiuni teatrale. Aici se vor lamenta cele trei surori, deplîngîndu-și viața lipsită de orice sens și evocînd vidul acestei vieți ca pe un atotputernic Dumnezeu.

Un carnaval al iubirii grupează scene din cinci dintre cele mai importante piese cehoviene. Modul în care au fost reunite fragmentele urmărește să exemplifice credința mărturisită a regizorului Alexa Visarion că Cehov n-ar fi scris decît una singură. Grupajul său reușește într-adevăr să facă vizibile similitudinile și contrastele din interiorul binecunoscutelor texte cehoviene. Personajele dramaturgului devin transparente. Prin repetarea aceluiași reacții în fața unor situații similare, reluate mereu în fața noastră, personajele se eliberează de accidentalul individualității și se transformă în prototipuri

ale condiției umane. Ele nu numai că se oglindesc unul într-altul, dar devin imaginea vie a acestor oglindiri. Astfel,

Alexandra Tolstoy (Duniasha) și Michael Nyqvist (Iașa) în fragmentul ales de Alexa Visarion din Livada cu vișini

Kulighin din **Trei surori** apare ca o extindere comică a lui Serebriakov din **Unchiul Vanca**; sinuciderea lui Treplev din **Pescărușul** este complementară cu răzbunarea parodică a lui Voinițki; scena de dragoste între servitori (**Livada cu vișni**) reflectă ironic toate poveștile de dragoste tratate într-o tonalitate gravă de-a lungul reprezentației. De aceea, universul cehovian nu se reconstituie pur și simplu în fața noastră, ci se pune în valoare cu accente intense, destinele eroilor fiind aureolate de cruda, implacabila fatalitate. Este vorba despre o maximă concentrare a temelor acestui univers, o distilare, o esențializare a discursului dramatic. Adevărat maestru al economiei de mijloace, deschizător de drumuri pentru modalitatea stilistică practică de un Beckett sau un Isaac Babel, Cehov este un precursor al geometriei textuale practicate de moderniști. Pentru a esențializa o structură literară aflată deja la atât de mică distanță de un teatru abstract pur, a fost nevoie de o lectură regizorală plină de forță și personalitate. Rezultatul exprimă așadar întâlnirea între două temperamente artistice foarte diferite. Primul, Cehov, cu stoicismul său glacial. Al doilea, Visarion, cu a sa frenetică ardore.

Tema colajului este iubirea. Visarion motivează opțiunea pentru această temă prin aceea că, în lumea lui Cehov, dragostea e o formă de provocare, de forțare a personajelor să iasă din letargie. În timp ce la scriitor eroii sînt prezenți în fluxul accidental de evenimente, Visarion îi prezintă aproape în excludivitate în momentele de culme emoțională și existențială. Visarion vrea să se afle mereu în interiorul lumii cehoviene, dar în acel punct anume unde lumina este neîndurătoare și insuportabilă, unde căldura te dezintegrează. O asemenea abordare ar fi putut să determine de-cehovizarea atmosferei, dacă n-ar fi fost talentul regizorului pentru formă și acutul său simț al ironiei. Noi și neașteptate se vor dovedi constelațiile de sensuri ce vor ilumina original universul fictiv. La „Teaterhögskolan i Malmö“, ca și la alte institute de teatru din întreaga lume, textele prezente în colajul lui Visarion

au fost frecvent folosite pentru antrenamentul profesional al studenților. Calitatea literară a acestor texte, ca și complexitatea tipologiilor, motivează prezența lor în programele de studiu. Deși, s-ar putea să mai existe o explicație. În timpul anilor de lucru alături de Stanislavski, Cehov a influențat neîndoienic munca acestuia, în ciuda refuzului său de a lua parte la înscenarea propriilor texte. Chiar dacă a fost sau nu direct răspunzător de structurarea sistemului stanislavskian, Cehov a reușit să practice acea combinație de realism interior și exterior, fundamentală sistemului acestuia. Împreună cu chiar atitudinea lui Cehov față de expresia artistică, cei doi au instaurat o modalitate anume, nu numai în ceea ce privește scrierea textului dramatic, dar și în ceea ce privește arta interpretării. Este ceea ce Visarion intuiește și concretizează în spectacolul său **Un carnaval al iubirii**. Riscul pe care îl comportă concentrarea maximă a materiei dramatice este însă unul destul de mare: piesele din care s-au extras fragmente au consistența și „respirația“ lor proprie — ușoară, relaxată — permițînd actorilor pendularea între stări de înaltă și joasă tensiune. În colajul regizoral se împlinște contrariul. Visarion obligă actorii la trăiri dense și foarte intense, care se succed neîntrerupt aproape pe tot parcursul reprezentației. Aceasta solicită interpretul pînă la limita capacităților sale, și chiar dincolo de ele. Se va vedea uneori, din această cauză, efortul făcut pentru a domina suprasolicitarea. Dar o asemenea obiecție este cu totul minoră și este una dintre foarte puținele pe care le putem aduce lecturii originale, profunde și de mare intensitate pe care Alexa Visarion ne-a oferit-o asupra textului cehovian.

Erik RYNELL
Traducere de
Corina ȘUTEU

Cronică scrisă în exclusivitate pentru revista „Teatrul“ la spectacolul Un carnaval al iubirii, realizat de Alexa Visarion la Teaterhögskolan din Malmö, (Suedia).